

Vara fierbinte a patriei

A fost o vară fierbinte ca și aceasta, de acum. A fost o vară în care comuniștii, întregul nostru popor au deschis o nouă epocă în milenara noastră istorie. A fost vara celui de al IX-lea Congres al partidului, moment de răscruce în drumul neabătut al oamenilor muncii din patria noastră pentru bunăstare și progres, pentru socialism și pace.

A fost ales în acele zile de înalt patriotism și conștiință civică în fruntea partidului cel mai iubit fiu al națiunii noastre, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU.

Timpul a trecut. Cincinal după cincinal, an după an, zi după zi, sub conducerea partidului, având drept călăuză gândirea înțeleaptă și clarvăzătoare a Președintelui țării, patria noastră a cunoscut o dezvoltare fără precedent, s-a transformat din temelii.

Este greu acum să redai în cuvinte înfăptuirile ultimilor 22 de ani cîți au trecut de la cel de al IX-lea Congres al partidului. Nu este colț de țară care să nu fi cunoscut în acești ani profunde transformări. Orașele și satele noastre sînt acum altele, mai frumoase, mai înfloritoare. S-au înălțat pretutindeni fabrici și combinate, pămîntul a dat an de an roade mai bogate, s-au construit școli și institute de învățămînt superior. Știința și cultura au devenit factori spirituali de cea mai mare importanță în formarea conștiinței omului nou, cel care cu brațele și cu mintea înalță edificiul patriei de azi și de mâine.

Vară fierbinte. Peste cîmpiile țării soarele se joacă-n văzduh cu vîntul. Fertilele ploii ostensec printre nori și iată-le găsindu-și odihna pe obrazul aspru al pămîntului. Văzute de sus, Cîmpia Românească și colinele și dealurile domoale par părți ale unui miraculos tablou, în care se citesc culorile patriei. Ostenesc oamenii deasupra ogoarelor, cum au învățat din strămoși, culeg rodul livezilor, cad lanurile sub ascuțitul luminii, ca fulgerate, aur se cerne din trupul spicelor, dau în lacrimă fierbinte și strălucitoare viile. De abia presimțit, cuvîntul de răcoare al munților călătorește către șesurile dogorite de arșiță. S-ar putea numi toate acestea cu un cuvînt: BUCURIE!

Văzută de sus, din înaltul cerului, Țara se-mbracă în faldurile curcubeului, statornica muncă, statornica devenire a zidirilor ei, furnicarul mulțimilor, nesfîrșita împletire a drumurilor care duc către MINE dau imaginea unui tărîm peste care timpul curge în folosul poporului care-l stăpînește. Dar ochiul nostru nu nevoia îndepărtării o simte, ci pe cea a apropiării și a îmbrățișării lucrurilor, de aceea VEDEREA noastră presimte și știe că fierbinte vară românească înseamnă rodul pe care-l culegem din marea încăpere dintre munte și mare, din satele și orașele înfloritoare, din aplecarea asupra pămîntului, a metalului, a planșetei și a paginii imaculate, din surisul fără de pată al copilăriei și al virsității înțelepciunii, din mereu nesfîrșita voioșă de mai bine, de adevăr și dreptate, de pace în lume. Trăim și creăm acest anotimp dogoritor, în care faptele de zi cu zi sînt cea mai binefăcătoare răcoare așezată pe frunțile noastre, trăim și visăm acest anotimp lingă care, iată, se și ivește pe zare un altul și mai primenitor.

P. B.

Desen de Traian BRADEAN

„Cred în superioritatea calitativă și în eficiența culturală superioară a sintezei”

— Spuneți odată, într-un interviu de care probabil nu vă mai aduceți aminte, că „noi nu trebuie să avem nici un complex, dar nici să dăm ocazie de a ni se pune note sub valoarea noastră reală”. Vă refereați, desigur, la cultura românească, la intelctualitatea noastră. Numele dumneavoastră a depășit, în diferite împrejurări, granițele geografice ale țării. Un poet francez, la Paris, Pierre Oster-Soussouev, fără intenția de a ne flata, vă cita numele cu prilejul unei întîlniri, în termeni elogioși, în compania unor celebrități... Care este opinia dumneavoastră cu privire la o mai bună cunoaștere a creației literare românești în contextul universal?

— Niciodată o literatură n-a fost receptivă în străinătate numai din motive pur „literare”. Dacă n-ar fi existat expedițiile militare franceze în Italia, în secolul al

XVI-lea, renașterea italiană n-ar fi fost cunoscută și încurajată în Franța. Un exemplu din zecele, sutele posibile. Pentru media, în epoca actuală mai ales, evenimentul-șoc, marea surpriză, senzația enormă sînt esențiale. Avangarda, inclusiv românească, a învățat bine această lecție. O literatură trebuie să fie, în același timp, „modernă”, „sincronică”, în consonanță cu nivelul, orientările și valorile mediului cultural străin cărui i se adresează. Cînd ești foarte „specific”, foarte „folcloric” nu poți interesa decît pe etnografi. Nu trebuie să înțelegi de aici că as fi partizanul sincronismului mimetic, epigonismului, alinierii mecanice. Dimpotrivă, consider aceste atitudini ca profund sterile, dăunătoare, lamentabile de minore. A compila critici străine, numai pentru a fi (aparent) în la page, ce poate fi mai trist? Dar nu-i mai puțin

A PRIVI

OMUL CA UN CINTEC

L-am cunoscut acum șapte ani. Știam despre el din referirile unor critici, precum Petru Comarnescu, Vasile Drăguț, Ion Frunzetti, Dan Grigorescu, Virgil Mocanu. Aș cita doar din prefața unei monografii: „...operele lui Traian Brădean sînt trainice, robuste colorate, grav și discret melancolice, de o seninătate tristă, și dacă, așa cum se spune, constanta afectivă a sufletului uman este gravitatea și o anume tristețe, atunci, de bună seamă, această operă este emanată dintr-o profundă omenie”. (dr. Dan Cristian Popescu). A venit apoi la Suceava și l-am cunoscut ca pe un om plin de

modestie și delicatețe. Ne preocupa realizarea în zona industrială a Sucevei a unei lucrări de artă monumentală. mozaicul „Eroismul uman în opera de făurire a noii societăți”. Autori: Traian Brădean și Iacob Lazăr. Cîte n-ar trebui spuse despre entuziasmul și sprijinul deosebit pe care l-am primit din partea directorului Ion Nemțisor; despre calmă, instructivele discuții în jurul schișelor; despre rezistența necesară peretelui suport; despre smălțuri, plăcuțe, patină; despre raportul între desenul viguros și armonia culorilor; despre perioada de „coacere” de la CESAROM; apoi des-

pre dupăamezile pe care le asteptam cu nerăbdare pentru a vedea încă un registru montat. Privit atunci, privit astăzi, mozaicul nostru este pentru mine, pentru noi toți, una din cele mai frumoase opere de artă monumentală din județul Suceava și, de ce nu, din întreaga țară. El dezvăluie, pe o suprafață de aproape 400 metri pătrați, un imn de mare sensibilitate și frumusețe adus omului de aici și de pretutindeni, sub diversele lui fațete de păstrător, continuator și făuritor de valori spirituale și materiale. Omul care a păstrat doina și rostirea românească; femeia care a sădit în sufletul pruncului vo-

cația de ziditor; bărbatul ce poartă pe chip dîrzenia făuritorului care a învins toate greutățile și face astăzi locomotive, vapoare, avioane, calculatoare; omul ca măsură a tuturor lucrurilor, ales de pe toate plaiurile românești, adus în cetatea de 600 de ani a Sucevei, topit într-un cîntec de culoarea aurului dacic și aspirînd spre soarele unor atît de meritate speranțe. Ori de cîte ori îmi caut bucuria de a trece prin fața acestei lucrări nu pot să nu-mi amintesc: „operele lui Traian Brădean sînt trainice, robuste colorate, grav și discret melancolice...”.

Alexandru TOMA

autograf ION DRĂGĂNOIU

PRIVIREA

Nici nu e chiar atît de mult de atunci... Vara lui 1965. Proaspăt profesor de română care eram a hotărît să-și petreacă luna de miere mergînd pe jos de la Suceava la Sighetul Marmăției. Brașoveanului din mine, obișnuit cu formele severe ale Bisericii Negre, îi era un nedelesuit dor de căldura culorilor Voronețului și de îndrăzneala săgeților de lemn ale Maramureșului. Suceava și Ipotești; Sucevița, Solca și Gura Humorului; Voronețul, într-o zi cu o ploaie măruntă și aburoasă; Cîmpulung și Moldovița; Borșa, Vișeu, Sighet și Săpînța... Deși au trecut de atunci două decenii, deși m-am întors de nenumărate ori în acele locuri, acea primă călătorie, făcută pe jos după modelul eminescian, nu mi se poate șterge din memorie.

La Gura Humorului, unde am dormit o noapte, soția mea, colecționară de țesături țărănești, a descoperit o bătrînică fermecătoare care și-a deschis sîpetul pentru noi. În timp ce femeile desfăceau valurile de țesături, ochii mei erau fermecați de sute de ouă incondeiate, o adevărată Duminică a gramaticii culorilor. Și deodată, de parcă pe mine m-ar fi așteptat acolo, de cine știe cîtă vreme, acoperit cu un fin strat de colb, un superb cap bărbătesc pictat pe lemn, a cărui privire mă urmărește și azi. Eu sînt colecționar de întîmplări, nu de obiecte, dar chipul zugrăvit pe lemn mi l-am dorit, venea de demult spre mine, era imaginea melancoliei umane, un alt eu, care cunoscuse tristetea întregii lumi. De orice însă s-ar fi despărțit fermecătoarea bătrînică dar nu de el, cel uluitor de laic în tristetea care îl stăpînea. „Nu pot, maică, pe asta nu ți-l pot da. Cînd nu plouă mergem cu el devale și îl îngropăm sub pietre și ploaie”. Cum poți să-i iei cuiva ploaia? Soarele da, el poate fi luat. Dar ploaia... Am plecat încărcat de țesături și de ouă incondeiate pe care le mai am și azi. Mă urmărește și azi privirea aceea aducătoare de ploaie și de oricîte ori mi-e sete mă gîndesc la ea.

Ca o poveste

Din veșnicii terestre crește grîul,
oprindu-și timpul, mort de osteneală,
ca o poveste se petrece riul
în liniștea înaltă și egală!

Cîmpia Românească se aprinde
de-atîta galben și de maci solari,
de-adînc se-ncarcă țara cît cuprinde,
cad stropi de miere legănați și rari.

Atinge-mi, bună țară, fruntea caldă
cu iarba verde și cu codrul lîn,
în vînt subțire sufletul mi-l scaldă,
să pot mereu la pieptul tău să vin!

Vasile PUHA

adevărat (pentru a mă exprima foarte simplu) că fără un element de universalitate, fără un simbolism viu și comunicativ, fără o polivalență deschisă, o literatură nu poate comunica, nu poate ieși în lume. În domeniul critic ceea ce poate fi transmis mai ușor sînt „ideile”, universale prin structura lor, și nu „impresiile”, „imaginele” sau „judecățile” particulare, greu comunicabile prin definiție. Cînd cultura română va face saltul hotărîtor de la „imagine” la „idee” (situație schematică, simbolică, bineînțeles) ea va avea mult mai multe „sansse” decît pînă acum.

— Am auzit de multe ori că literatura sau critica noastră nu ar fi interesante pentru alte popoare. Dumneavoastră ce credeți? Ați putea enumera cîteva lucrări care ar fi „interesante”? Pentru temele, metodele și soluțiile lor.

— Aproape tot ceea ce a fost efectiv „interesant” de fapt s-a și tradus. Dacă aceste realizări sînt regretabile de puține, cauza trebuie căutată în situația evocată mai sus. Cred că ar interesa, efectiv, în străinătate, literatura lui Camil Petrescu, eseuri critice-biografice de genul Spre alt Istrai, de Mircea Iorgulescu (deja implicat în studiile și edițiile literare internaționale ale acestui scriitor), unele eseuri ale lui C. Noica, mai ales ultimul: Scrișori despre logica lui Hermes.

Sînt primele nume și titluri care-mi vin în memorie.

— În sensul celor discutate pînă acum, cum vedeți o mai eficientă circulație a valorilor culturale: ale noastre spre universal și invers?

— Intensificarea — cu o expresie consacrată — a „schimbărilor culturale”, o cit mai mare frecvență a scriitorilor și oamenilor de cultură români la cît mai multe reuniuni literare internaționale... Despre acestea am scris și vorbit — eu și alții — nu o dată. O metodă ar fi și traducerea, în țară, de ediții bilingve (ceea ce se face într-o oarecare măsură), ca și a textelor tehnice, specializate, a lucrărilor de erudiție și de referință românești, în limbi de circulație internațională. Dar în toate aceste împrejurări factorii decisivi sînt următorii doi: 1. o bună difuzare, expunere, expediere și vînzare de cărți; 2. un sistem de relații de presă și intelectuală; doar acești factori publicistici pot asigura, practic vorbind, o reală „recepție”.

— În „spațiul” acesta în care se poate crea, sau să zicem că se creează realmente, concurența bănuiesc că e teribilă și competiția internațională e foarte apăsătoare.

Interviu realizat
de Dana PRELIPCEANU
(continuare în pag. III)

Cînd publica în 1980 cartea **Coșbuc în căutarea universului liric**, Lucian Valea se întreba (p. 5) cu o retorică savuroasă și o ironie travestită în fals scepticism: „ce se mai poate spune nou despre vechiul clasic, memorizat, cu îndărătnicie, de elevi; citat, cu elocvență, de orice ins, care a mîrosit măcar un dram de învățatură; repudiat de avangardă (...) și supralicitat de neosemănătorismele, mai vechi și mai noi, cu agresivitate; stors pînă la istovire, într-o paralelă devenită delictul dascălilor de literatură — **Eminescu și Coșbuc** —; tiranizînd gustul și gîndirea critică prin formula lansată de Gherea — poetul țărănimii (...) — acuzat de plagiat, într-o manieră nu numai nedreaptă, ci și de confuzie și de ignorare a dialecticii motivului literar și realizării sale artistice; bagatelizat, uneori transformat în text de romane care au făcut deliciul sindrofililor autohtone; interpretat și îngrediat, cu de-a sila, în teorii mediocre de manuale școlare etc.”.

Un prim răspuns privind problematica operei, dificultățile reconstituirii biografice, atitudinea exegetică în fața memorialisticii, rolul unor personalități și medii socio-culturale în definirea personalității lui George Coșbuc — toate acestea se găsesc în **nuce** în chiar finalul volumului mai sus amintit, veritabilă prefață sau concentrată anticipare a problematicii recente cărți apărute, **Pe urmele lui George Coșbuc** (Editura Sport-Turism, 1986).

Intrucît biografia oferă posibilități de investigare a operei, deschideri spre universul idealic al acesteia, decodări? În ce măsură biografia reconstituie de Lucian Valea e inconfundabilă, referențială? Principiul merit al monografiei în discuție, contribuția ei reală pentru istoria literară socotim că rezidă în atitudinea față de sursa de informație și curajul selecției, Lucian Valea realizînd o impresionantă — prin cerbicie și persuasiune — muncă de curățire a traseului existențial al poetului, năpădit de o vegetație informațională care risca să deformeze chipul real al acestuia. Exegețul a trebuit să străbată o memorialistică nu totdeauna de cea mai bună calitate, pagini de legendă (revenirile lui misterioase în Ardeal, spre exemplu), mistificări, denigrări (vezi tevatură cu plagiatul, Lazu & comp.), a trebuit, pe bună dreptate, să renunțe la o anecdotică picantă sau la rememorări de un pitoresc suspect (vezi, de pildă, cazul Octav Mînar), să se debaraseze de o întreagă țesătură parabiografică, superficială sau calomnioasă, parazitînd în jurul — paradoxal — unei personalități discrete și lipsită de tentația intrigii, sirguincoase și pasionate în erudiție, distrase uneori și blajine totdeauna, cum a fost omul George Coșbuc. El bine, cu o adevărată vocație a reconstituirii, în care obiectivitatea și probitatea demersului nu sînt diminuate de momentele inevitabile ale polemicii, Lucian Valea realizează prima „integrală” cronologică a vieții poetului de la Hordou. De altfel, capitolele înseși dau sugestia criteriului și per-

formației: „In căutarea obirșilor”, „La gimnaziul fundațional din Năsăud”, „La facultatea filozofică din Cluj”, „Gazetar la Sibiu”, „Soarele la București răsar”, „Slujitor al culturii”, „Pe-regrinul transilvan”, „Cei din urmă ani. Moartea”.

Lucian Valea nu are orgoliul și ticurile descoperitorului de documente inedite, mărturisește din capul locului a nu avea „ambitiia infidelității”, dar o cercetare de asemenea anvergură duce inevitabil la descoperiri, chiar dacă nu din cele mai relevante, și se grăbește să menționeze, cu aleasă grațitudine, numele unor colaboratori de un zel extraordinar în recuperarea unor documente din arhivele de la Cluj-Napoca, Bistrița și Năsăud (Pompei Boca, Al. Matei, Ion Mureșan, Ina Șuteu, Grigore Găzdac). Atitudinea față de izvoarele de informație, dis-

neprevăzut, căci peisajul, oame-nii, dialogul pasionat îl puteau „tura” pe poet, momeala schimbărilor de itinerar ivindu-se atît de des, încît Lucian Valea găsește în aceste periplituri „un scenariu ce stă, ca și idilele sale, sub semnul ludic. Un limbaj al sufletului său feminin” (p. 258).

Viața lui Coșbuc s-a intersectat cu a multor personalități proeminente din cultura vremii: Titu Maiorescu, I. L. Caragiale, Al. Vla-huță, B. Șt. Delavrancea ș.a., dar dintre toate se desprinde cu pregnanță chipul lui Ioan Slavici, deosebi din perioada sibiană a celor doi (dealtminteri cea mai izbitiv evocată în carte). Gene-roșii pînă la sacrificiu de sine, „un

mente, cu un acut simț al vieții, cu înțelegerea înțeleaptă că orice viață conservă latente semantice greu sau deloc descifrabile, că existența nu poate fi reductibilă la o sumă de fapte omologabile, clișee de comportament, că, în ciuda unei opulente bibliografii, rămîn mereu episoade ce transcend în inefabil, în insondabil. E un joc al viziunii de ansamblu, al dialogului subsidiar pe care-l așteptă și-l întîmpină ca într-un regim de lectură a unui text românesc modern. Bunăoară, cu toate elucidările în timp, va fi greu să hotărâști de ce Coșbuc a avut o atitudine mereu retrac-tilă față de Slavici; va rămîne pentru todeauna interpretabilă inapetența lui Coșbuc pentru poezia eminesciană sau pentru proza lui Liviu Rebreanu; nu se va putea decît aproxima influența cărturarului Grigore Silași de la Cluj asupra viziunii mitologice a poetului în abordarea folclorului literar; rămîn — și, deci, nu-i un cursur în asta — incerte condițiile în care autorul **Nunții Zamfirii** trece Carpații și se stabilește în Capitală; vor exista în continuare nedumeriri privind natura relațiilor cu părinții, cauzele unor „răceli” definitive etc.

Nu putem încheia fără a pune în relație cele două nume — G. Coșbuc și L. Valea — atît de contrastante temperamental și caracterologic. Coșbuc este emblematic pentru comportamentul intelectualului ardelean de pe Someșul Mare: gestică moale, delicatețe inhibată, vorbă rară, tăceri care spun mai mult decît cuvîntul, o cumîntenie cumpănită, mișcare domoală, rigoare programatică, mindrie reținută, eleganță discretă, cfuziuni sentimentale strunite. El bine, ce diferență în ținuta civică și intelectuală a exegetului Lucian Valea — originar din aceeași vatră de gînd și suflet cu a poetului Coșbuc. Cînd confesiv pînă la șoaptă, cînd vindicativ pînă la tonalități leonine, gesticulînd febril în pleoariile de o dantelărie retorică, zgomotos și incomod în sfîtoasele sale „chefuri cu idei”, curajos în opinii pînă la inconfort, Lucian Valea realizează prin această carte o performanță nu ușor de atins: o sinteză biografică scrisă cu devoțiune, probitate, rigoare și reală seducție ideatică; o monografie fără de care cartea cea mare a vieții lui George Coșbuc nu ar putea fi scrisă. Să fie tot Lucian Valea autorul ei?

Cornel COTUȚIU

În laboratorul unei reconstituirii

cernămintul în selecție, comentarea actului biografic pot fi probate la tot pasul. Să luăm, bunăoară, mult comentata problemă a întoarcerii lui Coșbuc în Transilvania, după stabilirea sa la București. Tonul lui Valea devine polemic și deopotrivă conciliant, pregătindu-și concluzia de bun-simț: „Nu cred că e nevoie să-i atribuim poetului escapade romantice cu treceri clandestine de frontieră, deghizat în țăran sau îmbrăcat „domnește în negru”, cu prezențe de operetă la înmormîntarea părinților ori cu atitudinile joviale de petrecăreț, „eternizate” pe fotografii” (p. 240). Pe de altă parte, înscrind în carte emoționantă relatare a lui Goga despre Coșbuc, prezent **incognito** la Sibiu într-o lojă la Casina românească, exegețul își manifestă subtextual neîncrederea în autenticitatea scenei însă previne cititorul că secvența poate fi adevărată „ca atmosferă coșbuciană”.

Judecări de valoare asupra operei se fac în treacă dar, încă în **Argumentul** cărții, se apreciază că opera este „unul din elementele esențiale ale vieții unui scriitor (...) prin timpul, ca durată, investit în scrierea ei”. Nu surprind și sînt pertinente cite un puseu critic, cite o sugestie de interpretare venind dinspre biografie spre operă, aceasta mai cu seamă în situația în care Lucian Valea însuși pune în câteva rînduri problema aparentei discordanțe dintre om și operă. Călătoriile cu trenul, de pildă, erau punctate adesea de peripeții, de

mare delicat”, Slavici a marcat, după cum se știe, decisiv destinul mai tinărului său prieten, pe care-l considera „în ce privește cultura generală mai presus de toți intelectualii români” ai Sibiuului de atunci. Totuși, dacă Slavici a fost **norocul** (ca să folosesc o replică notorie din **Apus de soare**), atunci „zestrea lui poetică și culturală (a lui Coșbuc, firește — n.n.) de care nu se va rușina niciodată” și „experiența lui transilvană, adevărata lui universitate” (p. 122) au fost **țaria** drumului său către eternitate.

Cu toată acribia selecției și vivacitatea evocării, e de observat că traseul existențial al poetului intră uneori în zone de ambiguitate și nedumerire, ba chiar de stupoare. Sînt cîteva momente cînd viața lui Coșbuc alunecă sub semne de întrebare cărora Lucian Valea evită să le dea o dezlegare tranșantă. Nu este vorba de eludare sau neputință din partea autorului; acest aparent cursur, dimpotrivă, îi particularizează demersul. Sînt în cîteva rînduri pagini de un epic dens, situații conflictuale a căror finalitate e fie aminată, fie lăsată în suspans, aceasta datorită precarității informației sau absenței ei totale. Lucian Valea preia faptele, argu-

JUDECĂTORUL

Se decise să-l cheme și să-l ardă citeva palme. Absentase trei ore în șir la matematică, obiect de mare importanță, copiase la teza de română, se pusese în gură cu profesoara de franceză. Și, ca să pună virf la toate, cu fata grefierului Ilie a plecat în munți și, la o cabană, a băut trei alcooturi mari, o drojdie românească, o votcă rusească și un coniac franțuzesc, în timp ce fata a băut numai lichioruri mici. Așa a raportat cabanierul, care, cînd l-a văzut pe judecător, s-a aplecat de șiră pînă la pămînt.

Toate au o limită. În consecință, a cumpărat o sticlă cu drojdie românească, o sticlă cu votcă rusească și o sticlă cu coniac franțuzesc. Coniacul l-a procurat cu greu. Să vadă cum bea diavolul. Ia cei optsprezece ani ai lui, adică dacă duce la gură, ori nu duce la gură.

Il aude cum intră, cum își sterge picioarele de pres. Nu-și ridică ochii. Nu-și urmi trupul. Ținea sticla de drojdie într-o mînă. O desfăcu încet, încet...

— Bel un pahar?
— Un pahar?
— Și două?!

— Și două!...
— Și două!...

Avea să-i dea de băut, să-l imbecile, să-l culce în bucătărie. Va fi cea mai aspră pedeapsă. Băiatul se așeză. Suspe licoarea, apoi făcu un gest pe care judecătorul îl înțelese. Și-l acceptă. Nu era băutor, simțea cum stomacul, răscolit, se înghesuie în cuibarul lui, ca o pasăre înghionțită, în timp ce băiatul rămase cu paharul peste masă.

Îi turnă și-i spusese, fără să-l vadă.

— Eu, în tinerețile mele, am pluit pe Bistrița. Tu, în tinere-

țile tale, vei tăia lemne. Îți cumpăr o drujbă.

— Bine...

Indiferența băiatului îl scotea din sărite. Îi veni să-l pocnească, să-l umple borsul. Se stăpîni.

— Mda... Însă cu fata grefierului ce-ai avut?

— Cu fata grefierului? Momentan nu răspund la această întrebare.

— Momentan?... Te afli în fața lui tată-tu!

— Mă aflu...

Judecătorul suflă în palmele umezite, chibzuind cu care să-l circpească mai întîi.

— Mă!... Eu am pluit pe Bistrița! Tu vei tăia lemne...

— Bine...

De furie, judecătorul se invinețise. Desfăcu și votca și mina îi tremura. Își turnă numai lui. Bău cu înghițituri mari, în nestire. Și iarăși stomacul i se strînse, și iarăși i se bulbucă, nevrednic, mai, mai să arunce încărcătura în afară.

— Adică te însori?

— Nu m-am gîndit.

Stomacul se liniștise. Chiar se înveselise.

— Păi, stai să vezi... Grefierul acesta al meu mă ajunge și mă ia cam așa... Cuscure, nu bem și noi o bere?... Eu îl liniștesc, mă Ilie, vezi-ți de hirtile tale, n-am timp.

— Și pentru ce-mi spui mie toate asta?

— Cui să spun?

Băiatul avu în ochi o ciudată a-prindere, numai pentru o clipă, pe care tatăl o observă.

— Nu-i cazul să-mi spui mie. Dumneata n-ai adus-o în casă pe Aglaia?... Te-am întrebat?... Nu te-am întrebat.

Adevărat, o adusesse în casă pe Aglaia, și fata a spălat, a mălurat. Cum să trăiască în birlog?... Se vede însă că nemernicul a înfeles cu totul altceva. Furia îi era acum groasă și, privindu-l piezis, răbufni.

— Mă!... Eu sînt judecător nu să te judec pe tine. Eu sînt judecător să judec un oras... Un ținut... Și sînt atîtea. De la țepurii de casă pînă la buteliile de aragaz. De la gardurile rupte pînă la litigiile de mostenire... De la o clipă la alta, vorbea tot mai tare.

— Si-am fost cînstit. Si-am muncit, m!... Si muncesc! Ridicîndu-se, izbi cu paharul, parcă ar fi avut în față un dusman. Tu nu muncesti!... Nu muncesti!... Tu ești o vită!

Băiatul deveni palid și se ridică, la rîndu-i.

— Să nu mă insulti!

Suflau amîndoi, aorînsi, și judecătorul, să-și sătînească furia, cumva, desfăcu ultima sticlă, cea de coniac franțuzesc. Căutînd, fără să-și plimbe ochii, nu găsi paharul.

— Si cu profesoara de franceză? De ce te-ai pus în gură cu profesoara de franceză?

— Cu care, dm'le? Cu cea suie?

— Nu cu cea suie. Cu cea grasă!

Cuvîntul îi scăpase, deodată, în afara oricărui efort, chiar firește, și nu-l putea retrage, să-l bage înapoi, în vreo tainiță. Nu mai era nici un secret, băiatul întrebese cu cea suie?, el nu-l corectase, chiar precizase, nu cu cea suie, cu cea grasă, devenind, astfel, complice. O întîlnise pe strada, și profesoara îi spusese ce și cum. Nu asta îl necăjea cel mai mult, ci faptul că, avîndu-l în față, începea să gîndească la fel ca băiatul, începea să vorbească la fel ca dînsul, ca și cum ar fi fost colegi... Cu cea suie?... Cu cea suie, cu cea grasă!... Cum

de i-a venit?... Nu era de ascuns că profesoara de franceză era cam grasă, cam prea grasă, că-i atîrnau șencile peste centură.

Băiatul preciză, stupid de convingător.

— A venit în clasă. A aruncat catalogul și s-a rezemat de un colț al catedrei... M-am ridicat, vă rog frumos, catedra nu rezistă!... Comantapeltiu?... a venit întrebarea, și eu mi-am rostii numele.

Zăpăcit, judecătorul reînu un singur cuvînt.

— S-a rezemat... Cum s-a rezemat, mă?

Pricepu că nici lui nu-i plăcea de profesoara de franceză, și știa precis la ce se referă băiatul, și-i era penibil să-și corecteze întrebarea, și-și turnă un pahar de coniac franțuzesc, și bău, fără măsură, fără poftă... Vă rog frumos, catedra nu rezistă... Îl elimină. Precis, îl elimină. Inciudat că nu mai avea vigoare, că băiatul simțise asta, își aminti de Ilie, de atitudinea acestuia, ce faci, cuscure, nu bem și noi o bere?, și ridică sticla, și-o elătină în zare, ce naiba o fi avînd coniacul ăsta de-i așa de scump?...

— Și cu fata grefierului?... Te însori?

— Cu cine, dm'le?... Cu foanfa?

...Cu foanfa... Poate că seamănă lui tată-su... Ilie, cînd se supără, birniște pe nas, ca un bondar.

Cu nivelul său politic, pricepu că greșise. Nu mai avea nevoie de nici un răspuns. Ilie, birniind pe nas, i-a spus, băiatul dumita-le a luat-o pe fata mea și a dus-o la cabană, eu îi ard citeva curele, dumneata ce faci cu băiatul...?

Învins, se posomorî.

(continuare în pag. III)

Constantin BADERSCA

VICTOR SĂHLEANU

Poem cosmologic

Cînd ești departe — sau tot mai departe, nu știu de fugi, sau de m-absorb în lume și lungul drum ce astăzi me departe nu se mărește cu un Timp anume.

E-aceiași Timp de Soare și de moarte ce tot mai repede ne-azvirle ca pe stele și mă întreb de amîntind de ele cîtesc în Viață sau cîtesc în Carte.

E-n soarta lor s-alerge tot mai iute cu cit să le zărim ne e mai greu; și în curînd — nici semnele știute nu ne-or ajunge pasii... pasul meu...

Iar raza, ce-i mai roșie, oboșește în spațiul nebulos și înghețat: e urmă de ochi cosmic plîns (firește!) — de ochiul nostru care n-a uitat.

Argheziană

N-am vlagă pentru un alt inc put cu tot ce-a fost avut și-a fost durut. Să scrijelesc în fiecare zi dorința — sau porunca — de a fi puterile să mi le cerc ca-n tîrg roata norocului să o învîrt cu sîrg Să-mi port pe umeri — ca în doi desagi anii mei răi și anii ce-au fost dragi trupul să mi-l împing ca pe-un pietroi să-mi pierd nădejdie printre nevoi să nu știu unde șade Dumnezeu (sălas dacă mai e-n sufletul meu) să fiu împlecit de-un fulg în floare și să potfesc, flămînd, un bob de soare.

Nu am puteri... Dar cine mă întrebă? Și vocea cu care mă cert e slabă. În gînd, cu-ncheieturi de slăbănog m-agăț de mădular și mă rog să mă-nfig în zi ca un cuiț să umblu fluierînd și împlînit. Să-ntind, nesovăind, mină spre măr să nu adaug răspăr după răspăr să nu mă-ncurc, pătînjînd prea zevzec, în firele pe care le petrec — să nu blestem cînd mă binecuvînt să știu să deosebesc cer de pămînt. Dar încă-o dată: cine se întrebă? Chiar vocea cu care mă-njur e slabă...

Moment

Culorile se încrețesc pe ape. Sar pești după-o stea abia ghicită. Tu, ca și luna, mă privești de-aproape și-arome ai de pajiste cosită.

Mă-mpiedic, pas cu pas, de poezie. O, gura ta e vesnic inedită... Te-ăș frînge de mijloc în iarba vie dacă n-aș vrea să te păstrez-ispită.

Cuvintele se joacă între noi chiar și atunci cînd spunem adevărul. Și ne plimbăm prin aer amîndoi amurgul cînd îți netezești părul.

Poeme într-un vers

(Dicționar liric)

Margareta

Ai întrebat petala — și ți-ai răspuns tot tu.

Viața

Un drum cu serpentine pe care te-am pierdut.

Ascensiune

Urcau plămîinii, primii; și inima — cu ei.

Muzici de Bach

Sînt legi cu mult mai pure decît cele lumesti.

Dezamăgire

Ai vrut să fiu mereu cum n-am fost niciodată,

Dragoste

Prin inima mea trece întreg sîngele tău.

Între voi

Tu, ce nu știi să cauți... Tu — nu știi să găsești...

Paradox

M-am consolată cu tine, pentru că te-am pierdut.

Fîntînă

O ciutură mai veche ca orice amîntiri.

Înțelepciune

Au trebuie să-mi ardă și ochii, ca să văd.

Cetate medievală

Oștenii stau de pază să nu se piardă stele.

Gară mică

Un loc parcă anume pentru bun rămas.

Idei tăioase

Păstrează-ți încrederea și n-o dăruie. Dăruiește în schimb blănuri, automobile, vacanțe în satul de pe malul mării, animale de rasă, clipa de neuitat. Încrederea n-o dăruie. Fii convins că cineva, într-o zi, și-o va câștiga fără nici un efort.

Idei tăioase, grăbește-le încet: Joseph Rodgers & Sons — Cutlers to his Majesty. Oțel bun. Nu amortește. Bătut de fierari care n-au auzit niciodată de Planurile Drincei. Și iată că, totuși, ne întâlnim la masă: pasta ascuită, paisprăzece cocoși, carusel al tuturor, pînă se termină benzina, pînă se termină lumina. Încrederea n-o dăruie.

Ultima scenă de vinătoare

Mincam ciment pe piine. Doar așa, ca să verific taria cimentului dentar.

În bucătăria enormă, cu țingiri de aramă pînă sus, pe pereți. Pe masa lungă de stejar, făcută de mina mea, pe masa pe care jupuisem iepuri, căprioare și mistreți.

pe masa unde umplusem găuri de lebădă și împănaseam sitarii, împrejmuiți de fazani, becafe și duble, rațe și găște polare. Mincam ciment dentar, doar așa, ca să văd dacă plombele creierului meu mai rezistă.

„Vreau să fiu numele fluid al lucrurilor fără memorie”. Alice în iepuri

În pădure e un copac urias, păsările

cintă nevăzute-n frunzar, lemnul mesei

din el e făcut, ciinii într-insul

colții și-ascut, nu-i așa Pierre,

nu-i așa ? Ciment pe piine și fier,

nu-i așa Pierre, nu-i așa Pierre ?

Ne scriem propria istorie și vrem să fim,

În același timp, numele fluid al lucrurilor

fără memorie...

Ion DRĂGĂNOIU

TRANSPARENȚE

Ceasul

Aveam obiectul acela minunat — un paraboloid, spunea cineva — primit în dar de la un bunic împreună cu două povești.

Mi l-a dăruit ca singur lucru perfect inutil întâlnit în viața lui înșesată de bizărie.

Se spunea că are douăzeci de veacuri, cite doi stăpîni în fiecare generație și, nu se știe de ce, viața fiecăruia s-a arătat a fi fost plină de miez.

Era originar din Elada și disprețuit de preoți prozaici, tîrziu pentru că nu folosea la nimic.

Uneori ricoșa o rază de soare în pinza celei mai dense meditații și a fost cedat unui

barbar pe un ulcior de vin.

A doua oară se spunea că nu. Era adus din nordul neguros și martor tăcut la prea multe fapte cumplite.

Bărbați fioroși, cu plete, bărbi și priviri de cupru îi spuneau faptele la ospete.

Nu se știa cum și de ce ajunsesese la noi.

Noi l-am cercetat pînă s-au desfăcut două capace și din nucă s-a dezghiocat altă nucă.

Noi am descoperit în el ceasul. Cineva a spus că e un metal necunoscut și ca sfera ar fi un lucru chiar colosal.

Dintr-o părere de rău poate, cuiva i-a căzut o lacrimă și am aflat adevărul.

Jucăria noastră putea măsura ore, zodii, mișcări de astre și alte lucruri, negreșit.

Am putea meșteri așa ceva abia peste trei veacuri.

Și ce gingășie ne-ar trebui să născocim un mecanism (romantios, desuet, nu?) care pornește numai dintr-o lacrimă...

Nu l-am putut folosi niciodată. Ora arată altfel din fiecare unghi și nu m-am putut întoarce s-o privesc de două ori din același loc.

Cu ochi încăpăținat am urmat tirania loxodromă și nu-i nimic de făcut.

Nenumărate lucruri măsurate într-un singur fel și un singur lucru măsurat în infinite feluri focalizează din cauza ceasului în mine și asta mă obosește.

Cele două povești de origine intersectează aici într-o insomnie perpetuă.

Îl dau pe-o amforă de vin înaltă pînă la barbă și după ce-o beau mă culc.

M. TINESCU

Acasă la...

SADOVEANU

Fălticeni — târgul de odinioară unde nu se întâmpla mai nimic, însă văzut și așezat de Călinescu în data după București și Iași ca „producător” de oameni de seamă — a mai sporit cu o... CASA! „Casa M. Sadoveanu” din ulița Rădășenilor — loc în care povestitorul a trăit și creat în perioada 1908—1919 —, a fost... revăzută, adăugită și exemplar restituită pentru publicul larg, în cadrul mai vechii Galeriei a oamenilor de seamă a Muzeului Orășenesc Fălticeni. Deci, la „Grădina liniștii”, printre rînduri-rînduri de tei, de meri și liliac, o căscioară norocoasă vorbește de-acum, încă o dată, despre SADOVEANU. Șase odăi arătoase, „pavoazate” minuțios cu fotografii și alte imagini — s-au folosit doar pentru materialul iconografic... o mie și unu filme! —; cu obiecte din patrimoniul familial. O ulciică, o geantă, luxurianta rezucită piscicolă. Un samvoar... Șase odăi ferice și cumpănite, în care încap: „atmosfera copilăriei de la Pașcani”, „perioada fălticeneană”, „perioada ieșeană”. „Sadoveanu — în arta plastică”, „Sadoveanu — cetățean” etc. Una din săli — se putea altfel?! — e chiar... sala pasiunilor! Și, deci, șah, pescuit și mulță vinătoare.

Prefața evenimentului, un simpozion evocator realizat de: Costică Arteni (primarul vestit și iubit nu numai la Fălticeni, arhitect de fapte frumuse — „fiecarui locuitor de aici îi revine un trandafir și o lălea”), C. Cicpraga (universitarul distins și erudit, veritabilă „introducere în opera...”), M.R. Iacoban (vorbind despre „marile investiții de suflet făcute aici”), Teodora și Profira Sadoveanu (vivece, fiica preferată a scriitorului, redeșteptînd crîmpeie de pe „ulița copilăriei”), profesoara Mioara Gafencu (din Fălticeni) și — leitmotiv! —, Grigore Ilisei (un ieșean din Fălticeni). Au fost de față și alți confracți (ieșeni, suceveni): Ion Tăranu, Doina Florea, V. Constantinescu, Marcel Mureșeanu, George Damian, Horia Ziliieru, Nicolae Turtureanu, Ion Beldeanu.

„Postfața” momentului: o lansare de carte: cartea trebuitoare și folositoare a Doinei Florea, proaspăt ieșită de sub teacă — „Mihail Sadoveanu sau magia rostirii”. O vizită, apoi, în straniu „muzeu de oceanografie”; „ghid” — încântătorul savant dr. Mihai Băcescu, fiu de-al locului. Totul s-a petrecut vineri, 23 mai, între răsărit și crepuscul.

Poftiți, asadar, de urcați la „Grădina liniștii” din ulița Rădășenilor! Pentru vreun ceas de taină. Pentru o clipă de... LINIȘTE!

Dumitru BRĂDAȚAN

Crepuscul

Satul avea solzi,
Corpul lui dospise ca un nor;
Umbrele formei curgeau pămîntului; ploaie de fulgere.
Păcatele putreziseră.
Am intrat în el preț de o rugăciune,
Trecători-i lăsau vorbe bune ca unei oarbe.
Ca-n ape lumina se răzgindea,
Lume multă,
Iși făcuseră grădini, case,
Aveau animale cu zece picioare.
Ochii lor deveniseră mici, muște de toamnă.
În casa lor m-am dezbrăcat de trup și am ieșit.

Ceas vechi

Perdeaua grea de timp;
Dată vîntului;
Pornea casa pe oceane nestiute.
Ouăle fostelor lumini se-mplineau în trupu-i.
Serghei ucidea străzile apusului;
Netemător, păzit de-o armură.
Ceasul vechi călărea prin burguri cenușii.
Femeile erau în piatră,
Ciini de la mii de ani lumină se auzeau,
Azi;
Cîntecul lor slăbește planetele,
Sudoarea lor cade pe umeri.

Uitați

Verde; Cimpia trăia numai prin noroc,
Eu călare, Singură, tate,
Neînțelegerea grea lăsa privirea-mi
Să lungece peste toate.
Ca ochiul de vacă amuțise creierul meu.
Haina mea era tăcerea.
Mută, cu spaima pe piele ca lacrima,
Șopirla-nghețase
Decît mine mai singură.
Așteptam venitorii. Refacerea
Cu teamă mai mare de Tăcere.

Sinziana MUREȘEANU

Scriu

Scriu despre arbori despre tăcere
despre cuvînt
E totul înn cutezanță pe
pămînt
Despre oameni despre destine
despre-nîmplări
E totul o cosmică stare de poezie de
atîrnări
Scriu despre sfere despre muzica lor
asurzitoare
E totul ispită și chemare fără de
îndurare

Gheorghe SILEA

JUDECĂTORUL

(urmare din pag. 11)

Iată a venit și ceasul răfuclilor, nu aș unor răfuclii între un tată și un fiu, cînd tatăl își pregătește palmele, să-i ardă fiului, celui moic, citeva peste mușcă. Cineva lipsea în casa lui, și lipsa devenise cumplită. Tristețea îl prinsese în jmic, neputința îl legase de miini și de picioare. Simțea nevoia să respire și deschise fereastra larg. Atunci băiatul a strîns sticlele, le-a incuiat în servanțul și a împins cheia în buzunarul halatului, atîrnat în cui. Cînd să plece dincolo, a pus o întrebare, una singură.

— Și mama?... Unde este mama?
...După miezul nopții se trezi și bău un pahar cu apă. Împinse ușa și îl văzu. Fără să apîndă lumina, ajunse la patul lui. Îl înveli cu grijă... Vă rog frumos, catedrala nu rozistă... Îl elimină. Preciș, îl elimină... Îl păru rău că l-a ocărit, că l-a făcut într-un fel foarte urit. Devenise cazul să și-l apropie, să discute cu el, bărbătește.

Se îndepărtă în virful picioarelor și, pentru mai multă siguranță, învîrti cheia. La lumina pală a becului, deschise un sertar. Din maldărul de poze, trase una singură. Privi, cu severitate, chipul unei femei. Și femeia tină, de pe carton, zimbea.

Așeză poza pe masă, lingă lampa de cristal. Și ea, înviată, ridea mai tare, și era în stare să-l vadă, să-l înțelegă, să-l mingiie... Decis, desfăcu un plic.

Se scutură, îngrozit. El, judecătorul, care a deschis atîtea dosare, urma să deschidă propriul său dosar...

Impins de un gînd, netezi foaia. Dragă Marie...

Taie primul cuvînt, întotdeauna și-a ascuns sentimentele, întotdeauna a căutat să fie deasupra inimii.

Marie, întoarce-te. E vorba de băiat...

Închise plicul, scrise adresa și, peste puțin, așipi.

Cînd se trezi, scrisoarea dispăruse.

Ion PRELIPCEANU

— Convorbire cu Adrian MARINO —

(urmare din pag. 1)

re. Ce interesează „lumea” la ora actuală?

— „Lumea” este un concept prea general. El ar trebui precizat, localizat, diferențiat. Vă voi repeta o banalitate: interesează, în primul rînd, în Occident, lucruri „noi”. Consumul de nouitate, de surpriză, de originalitate este aici enorm. De unde și rapida perimare, demodare literară vertiginosă, specifică acestor medii. Interesează, în domeniul literaturii de masă, de consum, cărțile de succes, de aventuri mai mult sau mai puțin exotice (domeniu în care compatriotul nostru Vintilă Corbu a realizat performanțe). Interesează tot mai mult și eseul politic, personal, critic...

— În epoca actuală este de neconceput o critică și o evaluare exactă a literaturii moderne fără raportare la idei literare. Din acest punct de vedere ce ne puteți spune despre recenta dumnea-

voastră lucrare apărută la Editura Dacia?

— Hermeneutica ideii de literatură, la care vă referiți, este o lucrare de concepție și sinteză personală, preocupată de câteva obiective precise: să institue, pe cît posibil, un început de tradiție hermeneutică literară românească; să clarifice întreaga sferă a ideii de literatură, conceptul de bază al tuturor studiilor literare și, deci, să orienteze, să elimine erori de gîndire și de situație, să ofere, dacă vreți, un „repertoriu-lexicon” de soluții terminologice și semantice bine verificate și încadrate într-un sistem, să echilibreze, în sfîrșit, într-un fel, eseismul și impresionismul critic predominant. Nu ne facem mari iluzii. Terenul este total nepregătit, dar cineva trebuie totdeauna să înceapă într-un domeniu sau altul.

— Este și această carte gîndită și realizată în consonanță cu ce-

lealte lucrări ale dumneavoastră, adică dominată de ideea de sinteză?

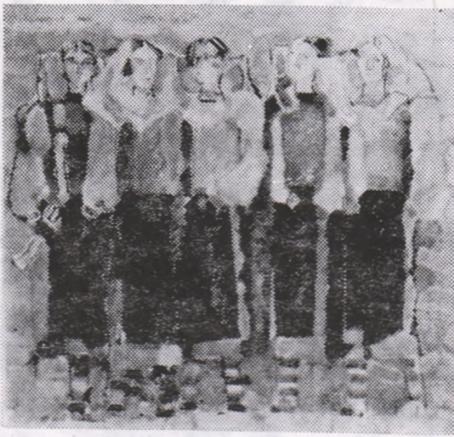
— Fără îndoială. Cred, de altfel, în superioritatea calitativă și în eficiența culturală superioară a sintezelor. Știu bine că ea nu este posibilă fără analiză — zece ani de analiză pentru o oră de sinteză, ca să parafrazez o vorbă celebră — dar cred că numai prin sinteză, se pot depăși calitativ fragmentarismul, descusutul, pseudo-„eseul”, improvizația, lucrări inferioare, minore, pe plan cultural și literar. Tot ce am scris sînt lucrări de sinteză, care continuă și încearcă să se sprijine unele pe altele (de pildă Hermeneutica actuală dezvoltă într-un fel Hermeneutica lui Mircea Eliade), într-o perspectivă culturală precisă, unde ar dori să introducă o serie de repere sistematice și stabile. Rezultatul — firește — depinde foarte, foarte mult de context. În orice caz, acesta a fost și este „programul” personal.

PAUL DERMÉE (Franța)

Sisley

Tramvaiele cîntă pe sinele lor
Dimineată pe malurile riului
Pipa ta pantofii tăi cu cuie tricoul tău de lină
Plimbă candoarea ta
Cerul de vară vibrează ca un clopot
Ani tineri care treceți cu gingășie
Mierea curge prin toate rănile mele
Reproșurile tale
Mesteacăn de argint
Lanț la pumnii mei
Va modela lumea după dorințele tale.

În românește de Zaharia MACOVEI

Ion
CARP FLUERICI:

„Bucovinence”

Revoluția română de la 1848 a fost înăbușită în Moldova și Muntenia prin intervenția forțelor represive ale imperiilor vecine și acțiunea păturilor retrograde din interior, dar în Transilvania lupta revoluționară pentru eliberarea națională și socială a continuat. N-au putut fi însă înăbușite și marile idealuri proclamate de revoluție; unitatea, independența, libertatea, dreptatea.

Dacă în mai 1848, la adunarea națională de la Blaj, cei 40 000 de români scanda: „noi vrem să ne unim cu țara”; dacă în 12 iunie revoluționarii munteni lansau într-un apel chemarea „uniți-vă cu noi frați de dincolo de Milcov”, iar în august „Gazeta Bucovinei” susținea că unirea este „cheia bolții fără de care s-ar prăbuși tot edificul național”, la începutul anului 1849, în condițiile noi ale evoluției evenimentelor, fruntașii românilor care se găseau sub stăpînirea Austriei au încercat să realizeze primul pas pe calea alcătuirii statului național unitar prin unirea tuturor românilor din Ardeal, Banat, Crișana, Maramureș, și Bucovina într-o singură națiune independentă.

O delegație de români ardeleni în frunte cu Andrei Șaguna, pe căi ocolite, prin București și Cernăuți, s-a deplasat la Viena pentru a interveni pe lângă împărat și guvern să rezolve cererile românilor. În 6 februarie, în cadrul audienței obținute la tînrul împărat Francisc Iosif, delegația a arătat că sursă de tron trebuie să aducă pentru români „nădejde într-un viitor înflorit și fericit al tuturor popoarelor”, că speră în reformarea imperiului și în acordarea de „drepturi deopotrivă tuturor popoarelor”. După audiență au alcătuit și semnat „Petițiunea națională”. În 11 februarie, Ion Maiorescu i-a scris lui Eudoxiu Hurmuzachi, unul din fruntașii bucovineni: „vă rugăm să vă uniți cu noi”, informin-

du-l că au alcătuit un memoriu în numele tuturor românilor din statele Austriei. Și Treboniu Laurian, după ce a ajuns la Viena, i-a trimis un bilet lui Hurmuzachi, solicitîndu-i: „Domnia Ta să binevoiești a veni cu noi”. Și-ntr-adevăr, au semnat petiția ardeleni (A. Șaguna, A. T. Laurian etc.), bucovineni (E. Hurmuzachi, M. Botnariu), români din părțile crișene (C. Pomuțu). Ion Maiorescu, în 5 martie îi solicită lui E. Hurmuzachi să plaseze în ziarele din Viena articole cu pri-

etc. Memoriul atrage atenția că „națiunea română nu poate să mai rămînă subordonată nici uneia dintre națiunile din stat”.

Știrea colaborării lui Eudoxiu Hurmuzachi și Mihai Botnariu cu delegații ardeleni a produs o mare bucurie în Bucovina. La citeva zile Alecu Hurmuzachi îi scria fratelui: „Voi ați dat expresie gândurilor intime pe care fiecare adevărat român trebuie să le nutrească, adică ideea de unire... ai acționat ca un adevărat patriot”. Fratele Gheorghe Hurmuzachi îl

data de 10 martie referatul biroului ministerial asupra memorandumului românilor preciza că înființarea unei provincii românești ar contrazice constituția din 4 martie, că „autonomia politică și bisericească este inadmisibilă”.

După două zile delegația română a înaintat împăratului „Plinsoarea națiunii române” în care își exprimă dezacordul față de constituție, întrucît îngreunează „unirea care e singurul mijloc de a se ridica și înainta „națiunea română”.

Andrei Șaguna, considerînd că nu primește nici un răspuns pozitiv la petițiile înaintate, a adresat în 23 aprilie un „ursoiu” ministrului-președinte Schwartzberg cerîndu-i rezolvarea problemelor românilor din imperiu, iar după trei zile, împreună cu fruntașii croaților și slovacilor, înaintează o petiție colectivă în care, la punctul al doilea formulează: „poporul român din Ungaria să fie separat și împreună cu ceilalți români din monarhia austriacă să formeze o țară de sub coroană sub expresa declarare și numire a națiunii române”.

Urmează alte intervenții ale delegației române în 18 și în 30 iulie. Dar Viena s-a temut că prin unirea transilvănenilor, bucovinenilor și bănățenilor într-un singur stat românesc autonom, cu organizare și conducere națională, s-ar fi deschis drumul spre dezmembrarea imperiului habsburgic. În 1851 a anulat pînă și constituția liberală din 1849. N-au putut însă împiedica idealurile de libertate și unitate.

În noiembrie 1918 vechea provincie românească Bucovina s-a unit cu România, iar la 1 Decembrie întreaga Transilvanie, unirea fiind încununarea aspirațiilor poporului nostru, rezultat al luptei duse de cele mai înaintate forțe social-politice ale vremii.

Nicolae ȘTEIU

„Vă rugăm să vă uniți cu noi”

vire la situația românilor și cererilor lor.

Ziarul „Gazeta Bucovinei” nr. 3 din 9 martie 1849 informa cititorii că în ziua de 25 februarie 1849 o delegație de români, în frunte cu Andrei Șaguna a predat împăratului Francisc Iosif, la La Olmütz, un memoriu.

În memoriu se formulează clar: „Națiunea română din Marele Principat al Ardealului, din Banat, din părțile vecine ale Ungariei și din Bucovina, care este cea mai veche între celelalte națiuni și cea mai numeroasă în ținuturile locuite de ea, fiindcă numără pînă la trei milioane și jumătate... fiind apăsată de celelalte conațiuni „pretinde” drepturi egale pentru toate națiunile”. În continuare, sînt stabilite în opt puncte cereri fundamentale: „unirea tuturor românilor din statul austriac într-o singură națiune independentă”, „convocarea grabnică a unui congres național”, „introducerea limbii române în viața politică”, „reprezentarea națiunii române în dieta imperiului”

felicită și-i mai scrie: „Unirea, organizarea națională și concentrarea tuturor românilor din Austria într-un singur mînunchi este o idee atît de frumoasă, atît de mare, atît de grandioasă, încît curajozii bărbați... vor trece în istoria poporului drept cei mai mari binefăcători”. Împăratul a primit petiția și a promis că va „dispune să fie luată în apreciere amănunțită”. Răspunsul pozitiv n-a mai sosit. Între timp, la 4 martie 1849, noul împărat a dat o nouă constituție ce prevedea că Transilvania va fi guvernată după principiul neafirmării de regalul Ungariei și că Bucovina va fi ducată separat.

Delegația română, a doua zi, a înaintat un memorandum prin care a combătut propunerea separării românilor susținînd că ei își vîd salvarea numai în unire, „care le-ar garanta egalitatea politică cu celelalte națiuni și ar exclude orice supremație străină”. De aceea ei insistă pentru o provincie separată, guvern separat, un parlament separat. Dar la

CADRAN Tribulații de recenzent

Recenzia — despre care am mai scris la această rubrică — se menține în „apa călduță” a periferiei critice, lăsînd impresia, după cum ne-o demonstrează și unele publicații cultural-literare, că se poate și așa. Spuneam și atunci — și o repetăm — că starea sa precară, intrată de-acum sub unghiul toleranței, trebuie căutată în primul rînd în amatorismul și superficialitatea ce și-au pus amprenta asupra-i (Am zis „superficialitate” deoarece printre semnatarii se mai întîlnesc și nume serioase căzute „pradă” tentației „micilor compromisuri”. Rezultatul? Deruta cititorului). Textele în discuție nu fac decît să emită, în cel mai bun caz, considerații de rutină din care însă nu lipsesc exclamațiile sentențioase sau entuziaste și tocmai de-aceia ridicole. Cartea comentată nu poate fi, în viziunea binevoitorului recenzent, decît „o confirmare a vocației artistice” ce „se înscrie între reușitele promoției” — cutare și care însumează, bineînțeles, pagini sau versuri „de remarcabilă literatură”, iar autorul nu-i așa?, face pe deplin dovada

„stăpînirii mijloacelor artistice”, cititorul fiind, prin urmare, asigurată că va mai auzi de numitul scriitor, dacă nu chiar sfătuit să-i aștepte „cu încredere viitoarele apariții editoriale”.

De aici și pînă la „lumea ca literatură” nu-i decît un pas. Și iată-l pe Tudor Octavian alegeîndu-și drept personaj de proză („Balul debutanților”, „Luceafărul nr. 21), pe cine credeți? tocmai pe „incriminatul” recenzent. Eroul său, cronicarul, își propune (impotriva convingerilor sale estetice) să salte în termenii elogioși romanul unui concetățean, „Cezar Bragadiru, talentul nostru concetățean”. Deși cartea e proastă, mai precis, „minte viața”, recenzentul odată intrat în joc minte și el: „Textul, meditează acesta, trebuie împănăt generos cu referiri la clasici și contemporani și cu o serie consistentă de concepte precum: idealitate, sublim, autentic, etern, suprem, exhaustiv, adevăr”. Într-o asemenea întreprindere, desigur sortită eșecului, prima condiție — ne informează malițios T.O. — este să nu dai înapoi: „Ori de cite ori am de

scris recenzii favorabile la cărți stupide, procedez ca sinucigașii: nu-mi las nici o cale să mă răzgîndesc”. Din aceste motive, pentru impresie, trebuie găsit mai întîi titlul potrivit. Ceva care să sune cam așa: „O creație complexă”, „Ofensiva autenticului”, „Faptul de viață la modul absolut”. Urmează apoi prima frază (adevărată „probă” de încercare, precizăm noi și T.O. ne-o confirmă: „La baza cronicii trebuie pusă o aserțiune, care să pară (subl. n.) a spune totul despre ce va urma, dar care să nu dezvăluie nimic”. De altfel, continuă T.O., „Primele și ultimele propozițiuni consumă cea mai mare parte din timpul unui text favorabil la o carte timpită”. Și același T.O., prin vocea personajului său, conchide: „În celelalte nouăzeci și ceva de rînduri — pe care le înșir la lupteală — sînt liber să vorbesc despre orice. Singura regulă ce trebuie urmată e ca virgurile de frază să fie suficiente de înalte și de dese pentru ca nici măcar romancierul... să nu deslușească afirmația de negație”.

Mai în glumă, mai în serios T.O. reușește să dezvăluie de fapt „mecanismul” acestor artificii „de circumstanță”. Numai că recenzentul în cauză nu poate și nu se poate păcăli la nesfîrșit. Credinciosul său cititor (om modest ce locuiește în același bloc cu cronicarul) îl va determina să accepte „momentul adevărului”: inutilitatea acțiunii sale dusă pe parcursul a nu mai puțin de „șapte sute paisprezece cronici”. Prezentîndu-i biblioteca personală, alcătuită numai din volumele recenzate de colocatarul său, cronicarul-narator se trezește la realitate: „Mă ridic de pe scaun și mă apropii de rafturi cu mersul celui ce se îndreaptă către eșafod... O bibliotecă de maculatură. Autori de care n-a auzit nimeni, romane care au murit chiar în clipa apariției, culegeri de eseuri de autori despre care nu se mai vorbește de mult și nici n-o să se vorbească vreodată”.

Orice comentariu ar fi de priosos.

Ioanid DELEANU

CONSEMĂRI

● TOADER HRIB

Aflat la vîrsta patriarhilor, Toader Hrib din Arbore, țărîm românesc de pe care timpul privește în larg, ostenește, ca-n tinerete, deasupra paginii albe, își adună din amintiri manuscrisele, șterge praful de pe întîmplările lumii. Treptele casei sale, au cunoscut pașii celor veniți de pretutindeni, în lungul șir de ani, cireșii și prunii au crescut mari. Nimeni nu poate spune ca el cum au trecut pe-aici peste o sută de mii de oameni! Autorul Cronicii de la Arbore se luptă cu vremea, cu greutățile bătrîneții, cu gîndul la ce va fi după el în casa lui, în pridvorul lui și pe cărările din apropiere. Stăm acum și-l privim, în vreme ce soarele încălzește pietrele, în vreme ce păsările cîntă în arbori, iar vîntul dinspre apus se liniștește.

Stăm și-l privim, acum la 90 de ani, și ne gîndim cum va arăta omul acesta neînfrînt la o sută de ani.

Marcel MUREȘEANU

● Întîlnire

Societatea de Științe Filologice, filiala Rădăuți, a organizat o interesantă întîlnire cu distinșii universitari Mihai Drăgan și Ioan Lobiuc.

Tot cu acest prilej a avut loc și lansarea cărții din colecția „Eminesciana”, „Întreprețări 2”, autor Mihai Drăgan.

Avertismentul lansat de conferențiar dr. Mihai Drăgan, legat de receptarea poeziei eminesciene de către tînră generație este, considerăm, un prea îndreptățit apel adresat dascălilor de azi de a încerca — în pofida tuturor greutăților — o modelare a tinerilor, spre perceperea valorilor adevărate, spre perceperea clasicii noastre.

Ideea fertilă, destăinuită de dr. Mihai Drăgan, de a cerceta — prin lecturi simultane — evoluția în cercuri concentrice a operei eminesciene, sugerează și posibilitatea asimilării liricii (și nu numai) poetului tot în cercuri concentrice, pe măsura cristalizării la copii a puterii de abstractizare și receptare asumativă a valorilor, astfel încît evoluția lor în cultură să fie legată cu cele mai sensibile simțiri de și prin Eminescu, precum inelele din tulpinile sănătoase ale marilor arbori.

Michaela-Adriana SALCEANU

● Expoziții

132 lucrări de pictură, grafică, sculptură, artă decorativă și design vestimentar, semnate de 63 de plasticieni amatori, au alcătuit expoziția județeană de artă plastică a celei de a VI-a ediții a Festivalului național „Cîntarea României”. Cu mult deasupra palmaresului din celelalte ediții ale festivalului, numărul lucrărilor promovate la expoziția republicană se ridică acum la 56 și poartă semnăturile a 41 de autori.

Expoziția județeană de artă populară a inclus peste 350 lucrări (țesături groase și subțiri, costume, piese de port, obiecte din lemn și os, ouă încondeiate, împletituri din nuiele, ceramică, instrumente muzicale, lucrări de valorificare a creației populare în unități ale cooperăției meșteșugărești etc.), dintre care 217 au fost selectate pentru etapa republicană. (V.R.).

● Șezătoare literară

La secția din orașul Siret a Întreprinderii de Tricotaje „Zimbrul” Suceava a avut loc o întîlnire a membrilor Cenaclului Suceava al Uniunii Scriitorilor cu oameni ai muncii, iubitori de literatură. Au participat poezii Ion Beldeanu, Ion Cozmei, George Damian, Eugen Axinte și Cornelia Maria Savu.

Manifestarea s-a desfășurat în cadrul „Decadei culturii siretene” care a mai inclus numeroase alte acțiuni politico-educative și artistice. (I.D.).

● Decada culturii fălțicene

Cea de-a patra ediție a decadei din acest an s-a desfășurat sub sugestivul generic „Fălțiceni, prezență activă în cultura românească”. Structurată pe zile dedicate educației politico-ideologice, educației școlare, juridice și politice, artelor și literaturii, suita de manifestări a inclus o bogată și interesantă paletă de acțiuni specifice: simpozioane, dezbateri, expuneri, consfățuiri, mese rotunde tematice. (I.B.).

REALIZATORI: Ion BELDEANU, George DAMIAN, Viorel DIRJA, Ion CARP FLUERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREȘEANU, Ion PARANICI, Victor Traian RUSU, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA

Secretariat: Eugen DUMITRIU
Tehnoredactare: Valentin MILICI

Comitetul județean de cultură și educație socialistă Suceava
Str. Mihai Viteazul nr. 48